



Življenjske razmere Romov: neustrezna stanovanja in zdravje

Povzetek

Uvod

Življenjski standard Romov je precej nižji od standarda preostale populacije. Njihova domovanja so slaba in stojijo na ločenih in izoliranih območjih, na katerih ni dostopa do osnovnih storitev. Življenje v slabih stanovanjih slabo vpliva tudi na zdravje Romov, saj so izpostavljeni večjemu tveganju za invalidnost, kronične bolezni in prekomerno telesno težo. Prenaseljenost se povezuje z zdravstvenimi in psihološkimi težavami, tuberkulozo, okužbami dihalnega trakta, večjim požarnim tveganjem in tveganjem za nezgode na domu. Neustrezna stanovanja vplivajo negativno tudi na zdravje in občutek varnosti ter povečujejo tveganje za nezgode na domu.

Eurofound je opravil pregled literature in sekundarno analizo podatkov iz raziskave, da bi dobil vpogled v stanovanjske in zdravstvene razmere Romov ter ugotovil, ali obstajajo medsebojne povezave med področjema. V analizi so bili uporabljeni podatki Programa Združenih narodov za razvoj (UNDP) ter podatki iz raziskave o manjšinah in diskriminaciji v Evropski uniji (EU MIDIS) in raziskave o zdravju Romov v EU.

Ozadje politike

Na evropski ravni se povečuje potreba po podatkih o razmerah, v katerih živijo Romi. To zanimanje za informacije o Romih je povezano tudi z njihovimi izgoni iz Francije in Italije ter njihovim vračanjem v Romunijo in Bolgarijo v letu 2010. Evropski parlament je marca 2011 sprejel resolucijo, s katero je pozval Komisijo, naj sprejme strategijo EU o vključevanju Romov. Poudaril je, da je treba razviti kazalnike za spremljanje, in pozval k razširitvi laekenskih kazalnikov na najmanjše statistične upravne enote.

Zahteve po več podatkih je mogoče najti tudi v okviru EU za nacionalne strategije vključevanja Romov. Okvir vsebuje cilje v zvezi z dostopom do izobraževanja, zaposlovanja, zdravstvene oskrbe in stanovanj, ki jih je treba utemeljiti na „skupnih, zanesljivih in primerljivih kazalnikih“. Vsebuje tudi poziv po opredelitvi prikrajšanih mikroregij ali ločenih sosesk ter uporabi učinkovitih metod spremljanja za oceno politik za vključevanje Romov.

Podatke o življenjskih razmerah etničnih skupin pa je težko zbrati, saj so podatki iz popisov zastareli ali pa niso razdeljeni po etnični pripadnosti. Pri raziskavah je zaradi velikosti vzorca težko dobiti veliko informacij o majhnih skupinah populacije, ciljno usmerjene raziskave pa ne omogočajo primerjav s preostalo populacijo.

Ključne ugotovitve

Dostop do oblik sanitarno-higienske infrastrukture

Ena od glavnih težav na področju stanovanj, s katerimi se spopadajo Romi, je nedostopnost boljših oblik sanitarno-higienske infrastrukture (na primer notranjih sanitarij, kadi ali tušev). V povprečju je bilo brez dostopa do boljših oblik sanitarno-higienske infrastrukture 62 % Romov, v primerjavi z 31 % večinskega prebivalstva, ki živi na ločenih območjih. Zdi se, da so Romi v Bolgariji sorazmerno veliko bolj prikrajšani od večinskega prebivalstva v neposredni bližini. Tako je na primer trikrat večja verjetnost, da nimajo dostopa do boljših oblik sanitarno-higienske infrastrukture, in skoraj osemkrat večja verjetnost, da živijo v neustreznih stanovanjih, kot so barake ali druge razpadajoče stavbe.

Prenaseljenost

Naslednje pomembno vprašanje je visoka stopnja prenaseljenosti, zlasti po selitvah zaradi prisilnih izgonov. Kot kaže, je položaj najslabši na Slovaškem in Madžarskem, kjer si v povprečju vsak Rom deli sobo še z dvema osebamama. Prenaseljenost se povezuje z vrsto zdravstvenih težav, povečuje tudi požarno tveganje in tveganje nezgod na domu.

Segregacija v velikih mestih

Romi v velikih mestih največkrat živijo na ločenih in izoliranih območjih. Segregacija je lahko strategija za spopadanje s težavami, pri kateri se z javnimi povezavami in omrežji zapolni vrzel na področju zagotavljanja osnovnih storitev. Čeprav se segregacija uporablja kot strategija, je ta rešitev še vedno začasna, saj z osamitvijo in združevanjem ranljivih skupin povečuje njihovo ranljivost. Romi zaradi segregacije nimajo dostopa do storitev zdravstvenega varstva, zaposlovanja, izobraževanja in stikov s preostalimi pripadniki družbe.

Vpliv kakovosti stanovanj na zdravje

Stanovanja na ločenih območjih so največkrat zelo skromna. Kot kaže analiza podatkov, so Romi, ki živijo v neustreznih stanovanjih, izpostavljeni večjemu tveganju za slabo splošno zdravstveno stanje in duševne bolezni, o katerih poročajo osebe same. Pri Romih, ki živijo v neustreznih stanovanjih, obstaja tudi večje tveganje, povezano z nezgodami na domu in težavami zaradi droge.

Pomanjkanje ustreznih stanovanj lahko vpliva tudi na zdravje, saj je lahko izgovor za diskriminacijo pri storitvah zdravstvenega varstva. Tako imajo na primer Travellerji v Združenem kraljestvu pogosto omejen dostop do zdravstvenega varstva, saj zdravniki včasih nočejo naročiti bolnikov, ki ne navedejo naslova stalnega prebivališča.

Smernice politike

- Pobude na področju stanovanj na splošno ne smejo povečevati segregacije, še pomembneje pa je, da ne povečujejo izolacije ranljivih skupin. Strategije, ki so osredotočene na prikrajšanost, morajo vključevati tudi druge ranljive skupine, ki živijo na interesnem območju.

- Večja razpoložljivost in dostopnost ustreznih socialnih stanovanj bi bila lahko močno politično orodje za izboljšanje življenjskih razmer ranljivih skupin, zlasti tistih v srednje- in vzhodnoevropskih državah članicah, ki imajo veliko romsko populacijo.
- Neopaznost manjših območij lahko vpliva na določanje in dodeljevanje sredstev. Od leta 2003 se nižje ravni ozemeljskih enot EU (LAU ravni 1 in 2) ne spremljajo več uradno, kar otežuje analizo manjših ozemeljskih enot, kot so romska naselja. To bi bilo mogoče rešiti z usklajevanjem podatkov iz obeh raziskav in popisov.
- Pri tem je pomembno dati prednost ukrepom za izboljšanje različnih vidikov prikrajšanosti na področju stanovanj, ki je tesno povezana s slabimi zdravstvenimi rezultati. Potrebni je več raziskav, da se ugotovijo povezave med stanovanji in zdravstvenim stanjem Romov.
- Več podpore je treba nameniti romskim zdravstvenim posrednikom, saj je njihovo delo še posebno pomembno zaradi pomanjkanja zdravstvenih storitev v romskih naseljih, diskriminacije pri prejemanju zdravstvenih storitev, odnosa Romov do zdravja in njihove posebne epidemiologije. Mobilne zdravstvene storitve bi bile lahko smotrna in hitra rešitev, s katero bi pripeljali nujno potrebno osnovno zdravstveno varstvo v bolj odmaknjene in prikrajšane romske skupnosti.
- Nekatere skupine Romov se zaradi izgonov lahko znajdejo v še slabših stanovanjskih razmerah. Treba bi bilo pripraviti smernice ali protokole, da se to ne bi več dogajalo.
- Eden najpomembnejših pogojev za izvajanje programov, namenjenih romski populaciji, so ustrezni podatki. Pomembna kratkoročna naloga je izboljšati in uporabiti posebne, ciljno usmerjene raziskave, s katerimi bi dokumentirali osnovni položaj in spremljali spremembe.

Dodatne informacije

Poročilo *Living conditions of the Roma: Substandard housing and health* (Življenjske razmere Romov: neustrezna stanovanja in zdravje) je na voljo na spletnem naslovu <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef12021.htm>.

Za več informacij je na voljo Daniel Molinuevo, uradnik za raziskave, ki mu lahko pišete na elektronski naslov dmo@eurofound.europa.eu.